

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (osmi senat)

z dne 28. januarja 2021 *

„Pritožba – Konkurenca – Zloraba prevladujočega položaja – Trg čipovij za osnovni pas UMTS – Uredba (ES) št. 1/2003 – Člen 18(3) – Sklep o zahtevi po informacijah – Potrebnost zahtevanih informacij – Sorazmernost – Dokazno breme – Samoobtožba“

V zadevi C-466/19 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 18. junija 2019,

Qualcomm Inc. s sedežem v San Diegu (Združene države),

Qualcomm Europe Inc. s sedežem v Sacramentu (Združene države), ki ju zastopata M. Pinto de Lemos Fermiano Rato, avocat, in M. Davilla, dikigoros,

tožeči stranki,

druga stranka v postopku je

Evropska komisija, ki jo zastopajo H. van Vliet, G. Conte, M. Farley in C. Urraca Caviedes, agenti,

tožena stranka na prvi stopnji,

SODIŠČE (osmi senat),

v sestavi N. Wahl, predsednik senata, F. Biltgen, sodnik, in L. S. Rossi (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: M. Bobek,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: angleščina.

Sodbo

- 1 Družbi Qualcomm Inc. in Qualcomm Europe Inc. s pritožbo predlagata razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 9. aprila 2019, Qualcomm in Qualcomm Europe/Komisija (T-371/17, neobjavljena, EU:T:2019:232; v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je to zavrnilo njuno tožbo za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije C(2017) 2258 final z dne 31. marca 2017 v zvezi s postopkom na podlagi člena 18(3) in člena 24(1)(d) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 (zadeva AT.39711 – Qualcomm (plenilske cene)) (v nadaljevanju: sporni sklep).

Pravni okvir

- 2 V uvodnih izjavah 23 in 37 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [101] in [102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) je navedeno:

„(23) Komisija mora biti v vsej Skupnosti pooblaščen, da zahteva preskrbo takih informacij, ki so potrebne za odkrivanje vsakega sporazuma, sklepa ali usklajenega ravnanja, ki jih prepoveduje člen [101 PDEU], ali vsake zlorabe prevladujočega položaja, ki jo prepoveduje člen [102 PDEU]. Kadar podjetja upoštevajo odločbo Komisije, ne smejo biti prisiljena k priznanju storjene kršitve, v vsakem primeru pa morajo odgovoriti na konkretna vprašanja in zagotoviti dokumente, tudi ko je tako informacijo mogoče uporabiti proti njim ali proti drugemu podjetju kot dokazno gradivo za ugotavljanje kršitve.

[...]

(37) Ta uredba spoštuje temeljne pravice in upošteva načela, ki jih priznava zlasti Listina o temeljnih pravicah Evropske unije. Zato je to uredbo treba razlagati in uporabljati ob upoštevanju teh pravic in načel.“

- 3 Člen 18 te uredbe, naslovljen „Zahteve po informacijah“, v odstavkih od 1 do 3 določa:

„1. Za izpolnjevanje nalog, ki jih nalaga ta uredba, Komisija lahko z enostavnim zahtevkom ali z odločbo zahteva od podjetij in podjetniških združenj, da ji predložijo vse potrebne informacije.

2. Kadar pošilja podjetjem ali podjetniškim združenjem enostavni zahtevek za informacije, Komisija navede pravno podlago in namen zahteve, podrobno navede, katere informacije zahteva, ter določi rok, v katerem mora informacije prejeti, in sankcije, ki jih predvideva člen 23 za predložitev netočnih ali zavajajočih informacij.

3. Kadar Komisija zahteva predložitev podatkov od podjetij in podjetniških združenj z odločbo, navede pravno podlago in namen zahteve, podrobno navede, katere informacije zahteva, in določi rok, v katerem mora informacije prejeti. Prav tako navede sankcije, ki jih predvideva člen 23, in navede ali naloži sankcije, ki jih predvideva člen 24. Poleg tega navede pravico [...] do pritožbe zoper odločbo [pri Sodišču Evropske unije].“

- 4 Člen 24 navedene uredbe, naslovljen „Periodične denarne kazni“, določa:

„1. Komisija lahko z odločbo naloži podjetjem ali podjetniškim združenjem periodične denarne kazni, ki ne presegajo 5 % povprečnega dnevnega prometa v predhodnem poslovnem letu na dan in so izračunane od dneva, določenega z odločbo, zato da jih prisilijo k:

[...]

(d) predložitvi popolnih in točnih informacij, ki jih zahteva odločba, sprejeta v skladu s členom 17 ali členom 18(3);

[...]

2. Kadar so podjetja ali podjetniška združenja zadostila obveznosti, katere izpolnitev naj bi uveljavila periodična denarna kazen, lahko Komisija določi dokončni znesek periodične denarne kazni, ki je nižji od tistega v prvotni odločbi. [...]"

Dejansko stanje in sporni sklep

- 5 Dejansko stanje spora je predstavljeno v točkah od 1 do 18 izpodbijane sodbe. Za ta postopek ga je mogoče povzeti tako.
- 6 Družbi Qualcomm in Qualcomm Europe sta družbi s sedežem v Združenih državah, ki delujeta v sektorju zasnove in trženja čipovij za osnovni pas.
- 7 Komisija je na podlagi pritožbe, ki jo je 8. aprila 2010 vložila družba Icera Inc., druga družba, ki deluje v tem sektorju, začela preiskavo v zvezi s tem, da naj bi pritožnici storili zlorabo prevladujočega položaja v smislu člena 102 PDEU s tem, da sta na trgu čipovij za osnovni pas UMTS (Universal TeleMobile Telecommunications System) uporabljali plenilske cene. V tem okviru je Komisija med 7. junijem 2010 in 14. januarjem 2015 pritožnicama poslala več zahtev po informacijah na podlagi člena 18 Uredbe št. 1/2003.
- 8 Komisija je zoper pritožnici 16. julija 2015 začela formalni postopek preiskave, nato pa jima je 8. decembra 2015 poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. V tem obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah je Komisija predhodno ugotovila, da sta pritožnici zlorabili svoj prevladujoči položaj na trgu čipovij za osnovni pas UMTS s tem, da sta v obdobju od 3. februarja 2009 do 16. decembra 2011 dvema od svojih glavnih strank, to je družbama Huawei in ZTE, dobavili določene količine treh čipovij po cenah, nižjih od stroškov, z namenom, da bi izrinili družbo Icera, ki je bila v tem obdobju edina konkurentka pritožnic na tem trgu. Pritožnici sta 15. avgusta 2016 predložili pripombe na navedeno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 9 Komisija je 30. januarja 2017 pritožnicama poslala zahtevo po informacijah na podlagi člena 18(1) in (2) Uredbe št. 1/2003. Pritožnici na to zahtevo po informacijah nista odgovorili, Komisija pa je 31. marca 2017 na podlagi člena 18(3) te uredbe sprejela sporni sklep.
- 10 V členu 1 tega sklepa je bilo določeno, da morata pritožnici v določenih rokih predložiti podatke, navedene v Prilogi I k temu sklepu, sicer jima bo na podlagi člena 2 navedenega sklepa naložena periodična denarna kazen v višini 580.000 EUR za vsak dan zamude. Pritožnici sta odgovor na postavljena vprašanja posredovali v določenih rokih, ki jih je Komisija medtem podaljšala.

Tožba pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 11 Pritožnici sta 13. junija 2017 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložili tožbo, s katero sta Splošnemu sodišču predlagali, naj sporni sklep razglasi za ničn, in v utemeljitev katere sta navedli šest tožbenih razlogov.
- 12 Splošno sodišče je najprej v točkah od 29 do 33 izpodbijane sodbe kot brezpredmeten zavrnilo očitek v zvezi s predolгим trajanjem upravnega postopka, saj je ugotovilo, da tak očitek ni upošteven v okviru preučitve tožbe, katere predmet ni bil sklep o ugotovitvi kršitve člena 102 PDEU, temveč sklep o zahtevi po informacijah.

- 13 Po tej ugotovitvi je Splošno sodišče na prvem mestu zavrnilo tretji tožbeni razlog, ki se je nanašal na neobstoj obrazložitve spornega sklepa. V zvezi s tem je Splošno sodišče v točkah od 47 do 54 izpodbijane sodbe ugotovilo, da so bile v spornem sklepu jasno in nedvoumno navedene domnevne kršitve, ki jih je Komisija nameravala preveriti, ter to, da so zahtevane informacije – glede na argumente, ki sta jih pritožnici navedli po tem, ko jima je bilo poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah – potrebne za presojo dokazov, ki jih ima Komisija, zato je bil ta sklep pravno zadostno obrazložen in Komisiji ni bilo treba podrobneje obrazložiti tega, kako namerava te informacije uporabiti za preučitev teh argumentov.
- 14 Na drugem mestu je Splošno sodišče preučilo prvi in drugi del prvega tožbenega razloga, ki se je nanašal na kršitev načela nujnosti. Prvič, Splošno sodišče je v točkah od 69 do 91 izpodbijane sodbe zavrnilo prvi del prvega tožbenega razloga, s katerim sta pritožnici sporni sklep grajali v delu, v katerem je presegal okvir izvedene preiskave, kot je bila opredeljena v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, s tem, da so bile v njem zahtevane informacije o čipih, ki sestavljajo čipovja, na katera se je nanašala ta preiskava, in ki zadevajo obdobja pred in po obdobju kršitve, opredeljenem v tem obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah. Splošno sodišče je v zvezi s tem na eni strani ugotovilo, da je bila Komisija upravičena – zlasti zato, da bi upoštevala argumente, ki so jih navedla zadevna podjetja – nadaljevati preiskavo po sprejetju navedenega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, tudi z zahtevami po dodatnih informacijah, ne da bi to povzročilo nezakonitost teh zahtev ali samo po sebi omajalo potrebnost tako zahtevanih informacij. Splošno sodišče je po drugi strani presodilo, da pristojnost Komisije glede vprašanj, ki jih ta namerava zastaviti, ne sme biti omejena, v kolikor ta vprašanja omogočajo pridobitev informacij, potrebnih za opravljanje preiskavo, in Komisija zadevnim podjetjem da možnost, da se izjavijo. Splošno sodišče je dodalo, da Komisija s tem, da je zahtevala informacije, vsekakor ni razširila okvira te preiskave, saj so bile te informacije upoštevene ne le kot elementi razumevanja konteksta, v katerem je prišlo do morebitnega kršitvenega ravnanja, ampak tudi potrebne za uporabo ustreznega merila „cena-stroški“.
- 15 Drugič, Splošno sodišče je v točkah od 98 do 110 izpodbijane sodbe zavrnilo drugi del prvega tožbenega razloga, s katerim sta pritožnici izpodbijali potrebnost zahtevanih informacij glede na domneve, ki jih je Komisija nameravala preveriti. Splošno sodišče je v zvezi s tem v bistvu navedlo, da je Komisija s spornim sklepom skušala pridobiti informacije, na podlagi katerih bi bilo mogoče merilo „cena-stroški“ določiti na podlagi podatkov, ki verodostojno odražajo položaj v obdobju kršitve, saj je zlasti glede na pripombe pritožnic na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah menila, da podatki, na katere se je v ta namen oprla v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, ne odražajo cene, ki so jo kupci pritožnic dejansko plačali, in da je ta element odločilen za preveritev, ali je bila storjena kršitev. Zato so bile zahtevane informacije povezane z domnevnimi zadevnimi kršitvami in jih je bilo treba šteti za potrebne, čeprav je Komisija poskušala spremeniti ali prilagoditi svojo metodologijo po tem, ko je poslala navedeno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 16 Na tretjem mestu je Splošno sodišče preučilo drugi tožbeni razlog, s katerim sta pritožnici izpodbijali sorazmernost spornega sklepa. Splošno sodišče je najprej v točkah od 118 do 148 izpodbijane sodbe zavrnilo prvi del tega tožbenega razloga, ki se je prekrival s tretjim delom prvega tožbenega razloga in s katerim se je izpodbijala sorazmernost tega sklepa z vidika delovne obremenitve, ki jo ta pomeni. Splošno sodišče je v zvezi s tem ugotovilo, da ta delovna obremenitev, kolikor je že velika, glede na potrebe preiskave v zvezi z domnevnimi kršitvami, ki jih je Komisija nameravala preveriti, ni nesorazmerna, zlasti ob upoštevanju pripomb, ki sta jih pritožnici navedli v zvezi z obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah. Po mnenju Splošnega sodišča dejstvo, da pritožnici nista hranili zahtevanih informacij v obliki, ki jo je za odgovor predlagala Komisija, in da njuni arhivi niso bili sistematično organizirani, v zvezi s tem ni upošteveno. Nato je Splošno sodišče kot nedopusten zavrglo drugi del drugega tožbenega razloga, ki se je nanašal na nesorazmernost zneska periodične denarne kazni, določene v členu 2 spornega sklepa. Potem ko je Splošno sodišče navedlo, da pritožnici s tem delom drugega tožbenega razloga implicitno predlagata razglasitev ničnosti tega člena, je v točkah od 153 do 159 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je sporni sklep predhoden morebitnemu sklepu,

s katerim bo dokončno določen celotni znesek periodične denarne kazni, in zato ni izpodbojni akt. Nazadnje je Splošno sodišče v točkah od 164 do 166 te sodbe zavrnilo tretji del tega tožbenega razloga, s katerim se je izpodbijala zadostnost rokov za odgovor, določenih s spornim sklepom.

- 17 Na četrtem mestu je Splošno sodišče zavrnilo četrti tožbeni razlog, s katerim sta pritožnici Komisiji očitali, da je neupravičeno obrnila dokazno breme s tem, da je od njiju zahtevala, naj opravita dejanja, ki spadajo v sestavo spisa in za katera je zato pristojna ta institucija, saj je v točkah od 172 do 175 izpodbijane sodbe ugotovilo, da ta tožbeni razlog izhaja iz napačnega razumevanja spornega sklepa. Po eni strani je Splošno sodišče ugotovilo, da Komisija ni želela revidirati računovodskih izkazov pritožnic, temveč imeti na voljo potrebne elemente za prilagoditev metodologije merila „cena-stroški“, da bi lahko upoštevala očitke, ki sta jih pritožnici navedli v pripombah na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Po drugi strani je Splošno sodišče ugotovilo, da Komisija od pritožnic tudi ni zahtevala, naj dokažeta, da sta ravnali zakonito, temveč je zahtevala, naj predložita interne dokumente, ki potrjujejo njuno trditev, da sta se pri sprejemanju odločitev o cenah oprli na upoštevno sodno prakso in na smernice Komisije.
- 18 Na petem mestu je Splošno sodišče v točkah od 186 do 195 izpodbijane sodbe preučilo in nato zavrnilo peti tožbeni razlog, s katerim sta pritožnici izpodbijali sporni sklep, ker naj bi bila z njo kršena njuna pravica, da ne prispevata k lastni obtožbi, saj jima je bilo naloženo, naj odgovorita na vprašanja, ki so presežala okvir predložitve dejanskih elementov, oziroma naj dokažeta, da sta ravnali v skladu s pravili Unije o konkurenci. V zvezi s tem je Splošno sodišče zlasti navedlo, prvič, da so bile zahtevane informacije povsem dejanske, drugič, da so se te informacije nanašale na podatke, do katerih bi lahko imeli dostop samo pritožnici, in da sta bili zato ti pritožnici dolžni te informacije predložiti, tudi če bi te informacije lahko bile uporabljene kot dokaz obstoja protikonkurenčnega ravnanja, in tretjič, da pritožnici nista dokazali, da bi dejstvo, da bi za odgovor na postavljena vprašanja morali zahtevane dejanske informacije navesti v dokumentu, katerega namen je bil Komisiji olajšati razumevanje teh podatkov, lahko pomenilo kršitev njune pravice.
- 19 Na šestem mestu je Splošno sodišče v točkah od 201 do 203 izpodbijane sodbe zavrnilo šesti tožbeni razlog, ki se je nanašal na kršitev načela dobrega upravljanja, pri čemer je poudarilo, da je iz preučitve tožbenih razlogov od prvega do petega, s katerimi so prepleteni očitki, navedeni v okviru šestega tožbenega razloga, razvidno, da je Komisija sporni sklep sprejela prav zato, da bi izpolnila obveznosti, ki izhajajo iz tega načela.

Predlogi strank v pritožbenem postopku

- 20 Družbi Qualcomm in Qualcomm Europe Sodišču predlagata, naj:
- izpodbijano sodbo razveljavi;
  - sporni sklep razglasi za ničen;
  - podredno, zadevo vrne Splošnemu sodišču, da to odloči v skladu s pravno presojo Sodišča, in
  - Komisiji naloži plačilo stroškov, ki so jima nastali v postopku pred Splošnim sodiščem in Sodiščem.
- 21 Komisija Sodišču predlaga, naj:
- pritožbo zavrne;
  - pritožnicama naloži plačilo stroškov.

Pritožba

- 22 Pritožnici v utemeljitev pritožbe navajajta šest razlogov.

Prvi pritožbeni razlog: opustitev odločanja

Trditve strank

- 23 Pritožnici s prvim pritožbenim razlogom Splošnemu sodišču očitata, da ni odločilo o vseh njihovih pritožbenih razlogih in argumentih.
- 24 Na prvem mestu pritožnici trdita, da Splošno sodišče v točkah od 29 do 33, 101, 102, 110, 147 in 202 izpodbijane sodbe ni vsebinsko preučilo njune argumentacije, da je predolgo trajanje upravnega postopka poseglo v njuno pravico do obrambe, saj jo je zavrnilo kot neupoštevno, ker se ni nanašala na sklep o ugotovitvi kršitve člena 102 PDEU. Splošno sodišče naj bi s tem napačno uporabilo pravo pri razlagi in uporabi – za obravnavani primer po analogiji – sodne prakse, ki izhaja iz sodbe Splošnega sodišča z dne 18. junija 2008, Hoechst/Komisija (T-410/03, EU:T:2008:211, točka 227). V tej sodni praksi naj se ne bi razlikovalo, ali je v zadevnem sklepu ugotovljen obstoj kršitve ali pa je ta sklep druga vrsta dokončnega sklepa, in zato naj bi navedena sodna praksa omogočala izpodbijanje razumnosti trajanja preiskave v okviru tožbe zoper dokončne sklepe Komisije, s katerimi so zadevnemu podjetju naložene globe ali periodične denarne kazni oziroma temu podjetju grozi, da mu bodo naložene.
- 25 Splošno sodišče naj bi zato v točki 110 izpodbijane sodbe prav tako napačno ugotovilo, da je analiziralo argumentacijo v zvezi s predolгим trajanjem upravnega postopka, navedeno v okviru prvega dela drugega tožbenega razloga. Splošno sodišče naj bi se namreč v točki 147 te sodbe omejilo na preučitev argumentacije v zvezi s težavami, ki sta jih pritožnici imeli pri sporočanju informacij v zvezi z dejstvi, ki se nanašajo na več let, in naj ne bi preučilo argumentacije, da je predolgo trajanje opravljene preiskave vplivalo na njuno možnost, da se učinkovito branita.
- 26 Drugič, pritožnici trdita, da Splošno sodišče napačno ni preučilo šestega tožbenega razloga, ki se je nanašal na kršitev načela dobrega upravljanja, z obrazložitvijo, da so bili drugi tožbeni razlogi zavrjeni. Splošno sodišče naj bi s tem, da je v nasprotju z uvodno izjavo 37 Uredbe št. 1/2003 in členom 41(1) Listine o temeljnih pravicah opustilo presojo tega tožbenega razloga in zlasti argumentacije pritožnic, da je sporni sklep izid pristranske preiskave, pri čemer je to argumentacijo zavrnilo brez ustrezne pojasnitve ali zadostne obrazložitve, napačno uporabilo pravo.
- 27 Komisija tej argumentaciji nasprotuje.

Presoja Sodišča

- 28 Prvi pritožbeni razlog se nanaša na to, da Splošno sodišče ni odločilo, prvič, o argumentaciji pritožnic, ki se je nanašala na kršitev njune pravice do obrambe zaradi predolgega trajanja upravnega postopka, in drugič, o šestem tožbenem razlogu, ki je zadeval kršitev načela dobrega upravljanja. Poleg tega se prvi pritožbeni razlog nanaša tudi na to, da naj bi Splošno sodišče v okviru preučitve te argumentacije pri razlagi in uporabi sodne prakse, ki izhaja iz sodbe Splošnega sodišča z dne 18. junija 2008, Hoechst/Komisija (T-410/03, EU:T:2008:211), napačno uporabilo pravo.
- 29 Na prvem mestu je treba glede zatrjevane opustitve odločanja o navedeni argumentaciji in šestem tožbenem razlogu najprej poudariti, da je Splošno sodišče, kot pritožnici implicitno priznavata, v točkah od 29 do 33 oziroma od 198 do 203 izpodbijane sodbe preučilo isto argumentacijo in ta tožbeni razlog, nato pa ju zavrnilo kot brezpredmetna oziroma neutemeljena.

- 30 Dalje, kar natančneje zadeva domnevno opustitev odločanja o argumentaciji, ki se nanaša na kršitev pravice pritožnic do obrambe zaradi predolgega trajanja upravnega postopka, je treba poudariti, da ker je Splošno sodišče to argumentacijo preučilo najprej in jo nato zavrnilo kot brezpredmetno, mu ni mogoče očitati, da je okviru preučitve drugega dela prvega tožbenega razloga ni preučilo ponovno. Poleg tega je treba opozoriti, da Splošno sodišče v točki 110 izpodbijane sodbe ni navedlo, da je to argumentacijo analiziralo v okviru preučitve prvega dela drugega tožbenega razloga, temveč je ugotovilo, da se argumentacija pritožnic, ki se nanaša na kršitev njune pravice do obrambe zaradi težav, ki naj bi jih imeli pri sporočanju informacij glede dejstev, ki se nanašajo na več let, upoštevajoč zahtevano raven podrobnosti, prekriva z nekaterimi očitki, navedenimi v prvem delu drugega tožbenega razloga, ki so bili vsebinsko preučeni v točki 147 izpodbijane sodbe.
- 31 Nazadnje, glede domnevne opustitve odločanja o šestem tožbenem razlogu, ki se nanaša na kršitev načela dobrega upravljanja, je treba dodati, da je Splošno sodišče zadostno obrazložilo, zakaj je bilo treba ta tožbeni razlog zavrniti. Na eni strani je namreč Splošno sodišče v točki 201 izpodbijane sodbe navedlo, da se argumentacija pritožnic, navedena v okviru tega šestega tožbenega razloga, prekriva z argumentacijo, navedeno v utemeljitev tožbenih razlogov od prvega do petega, ki je bila zavrnjena v okviru preučitve teh tožbenih razlogov. Na drugi strani je Splošno sodišče v tej točki 201 ugotovilo, da je iz analize navedenih tožbenih razlogov razvidno, da je Komisija sprejela sporni sklep prav zato, da bi izpolnila svojo obveznost, da – v skladu s sodno prakso v zvezi z načelom dobrega upravljanja, navedeno v točki 200 izpodbijane sodbe – skrbno in nepristransko preuči argumentacijo, ki sta jo navedli pritožnici, zlasti v okviru njihovih pripomb na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, da bi svoj dokončni sklep v zvezi z morebitnim obstojem kršitve člena 102 PDEU pripravila z vso zahtevano skrbnostjo in na podlagi vseh podatkov, ki bi lahko vplivali na to kršitev. Splošno sodišče je tako v točki 202 izpodbijane sodbe lahko upravičeno ugotovilo, da pritožnicam ni uspelo dokazati zatrjevanje kršitve načela dobrega upravljanja zaradi delnega ravnanja Komisije.
- 32 Kar na drugem mestu zadeva napačno uporabo prava pri razlagi in uporabi sodne prakse, ki izhaja iz sodbe Splošnega sodišča z dne 18. junija 2008, Hoechst/Komisija (T-410/03, EU:T:2008:211, točka 227), zadošča navesti, da iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da kršitev načela odločanja v razumnem roku lahko upraviči razglasitev ničnosti zgolj sklepa, s katerim so bile ugotovljene kršitve, sprejetega v upravnem postopku na podlagi člena 101 ali 102 PDEU, če je bilo dokazano, da je bila s to kršitvijo kršena pravica zadevnih podjetij do obrambe (glej v tem smislu sodbe z dne 21. septembra 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija, C-105/04 P, EU:C:2006:592, točki 42 in 43; z dne 9. junija 2016, CEPSA/Komisija, C-608/13 P, EU:C:2016:414, točka 61, in z dne 9. junija 2016, PROAS/Komisija, C-616/13 P, EU:C:2016:415, točka 74).
- 33 Zato Splošno sodišče ni napačno uporabilo prava s tem, da je v točki 31 izpodbijane sodbe opozorilo na ugotovitve, ki izhajajo iz te sodne prakse, kot jih je Splošno sodišče povzelo v sodbi z dne 18. junija 2008, Hoechst/Komisija (T-410/03, EU:T:2008:211). Splošno sodišče je nato v točkah 32 in 33 izpodbijane sodbe prav tako upravičeno navedeno sodno prakso uporabilo za obravnavani primer in ugotovilo, da ker predmet tožbe, o kateri odloča, ni sklep o ugotovitvi kršitve člena 102 PDEU, temveč sklep o zahtevi po informacijah, sprejet v okviru upravnega postopka, ki bi lahko pripeljal do takega sklepa o ugotovitvi kršitve, je argumentacija v zvezi s predolгим trajanjem upravnega postopka v okviru preučitve te tožbe neupoštevna in jo je treba zato zavrniti kot brezpredmetno.
- 34 V teh okoliščinah je treba prvi pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

Drugi pritožbeni razlog: presoja zadostnosti obrazložitve spornega sklepa

Trditve strank

- 35 Pritožnici z drugim pritožbenim razlogom trdita, da je Splošno sodišče v okviru presoje zadostnosti obrazložitve spornega sklepa v točkah od 35 do 56 izpodbijane sodbe napačno ugotovilo dejansko stanje in napačno uporabilo pravo, izkrivilo s tem povezane dokaze ter to pomanjkljivo obrazložilo.
- 36 Na prvem mestu pritožnici Splošnemu sodišču očitata, da je zlasti v točkah 81, 82, 85, 127, 132, 136, 137, 139 in 145 izpodbijane sodbe v zvezi s presojo prvega in drugega tožbenega razloga, ki sta se nanašala na kršitev načel nujnosti in sorazmernosti, napačno ugotovilo dejansko stanje in izkrivilo dokaze, ki sta jih predložili.
- 37 Na drugem mestu pritožnici trdita, da so bili ti dokazi izkrivljeni, ker naj Splošno sodišče v točkah od 48 do 53 te sodbe ne bi upoštevalo korespondence, ki sta si jo izmenjali s Komisijo pred sprejetjem spornega sklepa in po njem, da bi zaprosilo za pojasnilo nekaterih vprašanj in okvira opravljane preiskave.
- 38 Na tretjem mestu pritožnici izpodbijata ugotovitve Splošnega sodišča iz točke 52 navedene sodbe, da zadostnosti obrazložitve spornega sklepa ne omajajo njune trditve, da Komisija ni pojasnila, kako bi ji zahtevane informacije omogočile odgovoriti na argumente, ki sta jih navedli v okviru njunih pripomb na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ali oceniti upoštevnost teh argumentov za svojo preiskavo. Te ugotovitve naj ne bi bile le nezadostne, ampak tudi očitno neutemeljene, ker naj bi Splošno sodišče v točkah od 53 do 55 izpodbijane sodbe storilo napake, na katere se nanaša tretji pritožbeni razlog.
- 39 Komisija meni, da je treba drugi pritožbeni razlog zavreči kot nedopusten, ker pritožnici nista natančno navedli grajanih delov izpodbijane sodbe in nista podrobno utemeljili svoje argumentacije. Trdi tudi, da ta pritožbeni razlog nikakor ni utemeljen.
- 40 Pritožnici v repliki odgovarjata, da sta v tožbi na prvi stopnji podrobno navedli razloge, iz katerih sporni sklep ni bil zadostno obrazložen, in sta zato v pritožbi natančno in podrobno dokazali napake, ki naj bi jih Splošno sodišče storilo z drugačno ugotovitvijo.

Presoja Sodišča

- 41 Drugi pritožbeni razlog se nanaša na to, da naj bi Splošno sodišče v okviru presoje zadostnosti obrazložitve spornega sklepa v točkah od 35 do 56 izpodbijane sodbe napačno ugotovilo dejansko stanje, napačno uporabilo pravo, izkrivilo s tem povezane dokaze ter ni navedlo obrazložitve.
- 42 Najprej pa je treba opozoriti, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je, kadar je Splošno sodišče ugotovilo ali presojal dejstva, Sodišče pristojno le za to, da na podlagi člena 256 PDEU opravi nadzor nad pravno opredelitvijo teh dejstev in pravnimi posledicami, ki so iz tega izpeljane. Presoja dejstev torej, razen pri izkrivljanju dokazov, predloženih Splošnemu sodišču, ni pravno vprašanje, ki bi bilo predmet nadzora Sodišča (sodba z dne 20. septembra 2018, Španija/Komisija, C-114/17 P, EU:C:2018:753, točka 75 in navedena sodna praksa).
- 43 Nato, kadar pritožnik trdi, da je Splošno sodišče izkrivilo dokaze, mora v skladu s členom 256 PDEU, členom 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije in členom 168(1)(d) Poslovnika Sodišča natančno navesti dokaze, ki naj bi jih to sodišče izkrivilo, in dokazati napake pri analizi, ki so po njegovem mnenju povzročile, da je Splošno sodišče izkrivilo dokaze. Poleg tega mora biti izkrivljanje očitno razvidno iz listin v spisu, ne da bi bilo treba na novo presojati dejstva in dokaze (sodba z dne 25. junija 2020, Satcen/KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, točka 105).

- 44 Poleg tega, čeprav izkrivljanje dokazov lahko pomeni razlago dokumenta, ki je v nasprotju z njegovo vsebino, mora biti to izkrivljanje očitno razvidno iz spisa, predloženega Sodišču, in je zanj potrebno, da je Splošno sodišče očitno prekoračilo meje razumne presoje teh dokazov. V zvezi s tem ni dovolj dokazati, da bi bilo mogoče dokument razlagati drugače, kot ga razlaga Splošno sodišče (sodba z dne 30. januarja 2020, České dráhy/Komisija, C-538/18 P in C-539/18 P, neobjavljena, EU:C:2020:53, točka 60 in navedena sodna praksa).
- 45 Nazadnje, v skladu z določbami, navedenimi v točki 43 te sodbe, je treba v pritožbi jasno navesti izpodbijane elemente sodbe, katere razveljavitev se predlaga, in pravne trditve, ki ta predlog posebej utemeljujejo. Zahtev, ki izhajajo iz teh določb, ne izpolnjuje pritožba, ki samo dobesedno navaja razloge in argumente, ki so bili predloženi že Splošnemu sodišču, skupaj s tistimi, ki so temeljili na dejstvih, ki jih je to sodišče izrecno zavrnilo, ne da bi vsebovala argumentacijo, s katero bi natančneje opredelila napačno uporabo prava, do katere naj bi prišlo v izpodbijani sodbi. Taka pritožba namreč dejansko pomeni predlog za ponovno preučitev tožbe, vložene pred Splošnim sodiščem, za kar pa Sodišče ni pristojno (sodba z dne 20. decembra 2017, Comunidad Autónoma de Galicia in Retegal/Komisija, C-70/16 P, EU:C:2017:1002, točka 48 in navedena sodna praksa).
- 46 V obravnavani zadevi je treba na prvem mestu v zvezi z drugim argumentom pritožnic, ki je naveden v točki 37 te sodbe in ki ga je treba preučiti najprej, ugotoviti, da pritožnici s tem argumentom zgolj napotujeta na argumentacijo, ki sta jo navedli pred Splošnim sodiščem, ne da bi kakor koli dokazali napake pri analizi, ki naj bi po njunem mnenju privedle do zatrjevanega izkrivljanja, in zlasti ne da bi dokazali, kako naj bi to, da Splošno sodišče pri presoji zadostnosti obrazložitve spornega sklepa domnevno ni upoštevalo dopisov, ki sta si jih izmenjali s Komisijo, pomenilo izkrivljanje tega dokaza. Iz tega sledi, da navedeni argument očitno ne izpolnjuje zahtev, navedenih v točkah od 42 do 45 te sodbe.
- 47 Kar na drugem mestu zadeva prvi in tretji argument pritožnic, navedena v točkah 36 in 38 te sodbe, je treba poudariti, da je namen teh argumentov izpodbiti dejanske ugotovitve in sklepe Splošnega sodišča, ki jih je to napravilo pri presoji potrebnosti in sorazmernosti zahtevanih informacij. Navedeni argumenti se torej prekrivajo z nekaterimi argumenti, navedenimi v okviru tretjega in četrtega pritožbenega razloga, zato bodo analizirani v okviru preučitve teh pritožbenih razlogov.
- 48 Ob upoštevanju zgornjih navedb je treba drugi pritožbeni razlog zavreči kot očitno nedopusten.

Tretji pritožbeni razlog: presoja potrebnosti informacij, zahtevanih s spornim sklepom

- 49 Pritožnici s tretjim pritožbenim razlogom Splošnemu sodišču očitata, da je v okviru presoje potrebnosti informacij, zahtevanih s spornim sklepom, napačno uporabilo pravo, kršilo obveznost obrazložitve in izkrivilo dokaze. Ta pritožbeni razlog je sestavljen iz petih delov.

Prvi, drugi in tretji del tretjega pritožbenega razloga

– Trditve strank

- 50 Pritožnici s prvim, drugim in tretjim delom tretjega pritožbenega razloga trdita, da je Splošno sodišče v ugotovitvah, prvič, da s spornim sklepom ni bil spremenjen okvir preiskave, drugič, da je Komisija zakonito lahko zahtevala informacije, ki se nanašajo na obdobja zunaj okvira preiskave, kot je bil opredeljen v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, in tretjič, da so informacije, zahtevane s tem sklepom, potrebne, napačno uporabilo pravo in napačno ugotovilo dejansko stanje, izkrivilo dokaze v zvezi s tem ter ni navedlo obrazložitve.

- 51 Pritožnici s prvim delom trdita, da je Splošno sodišče v točkah 81, 82 in 91 izpodbijane sodbe napačno ugotovilo, da se s spornim sklepom ni spremenil okvir preiskave. Najprej naj Splošno sodišče namreč ne bi upoštevalo dopisov, ki sta si jih pritožnici izmenjali s Komisijo in v katerih sta jo pozvali, naj potrdi ta okvir, da bi lahko razumeli obseg opravljane preiskave. Dalje, Splošno sodišče naj ne bi navedlo, da je Komisija s spornim sklepom razširila navedeni okvir s tem, da je podvojila njegovo trajanje in zahtevala številne informacije v zvezi s sedmimi sestavinami čipovij namesto v zvezi s tremi sestavinami čipovij, ne da bi bilo to potrebno, da bi Komisija lahko preučila argumente pritožnic. Nazadnje, Splošno sodišče naj ne bi navedlo, da je razširitev okvira te preiskave potrjena z dodatnim obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki naj bi temeljilo na podatkih, pridobljenih na podlagi spornega sklepa, in naj bi bilo del priprave popolnoma novega spisa v breme pritožnic, ki naj bi temeljil zlasti na novem merilu „cena-stroški“ in naj bi „pomenil ohranitev zgolj ‚lupine‘ spisa, predloženega v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah“.
- 52 Splošno sodišče naj bi s tem v točki 62 izpodbijane sodbe ter v točki 69 in naslednjih te sodbe kršilo ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero naj bi bilo treba spis presoditi ob upoštevanju vseh dejstev in okoliščin, v katere je umeščen, in zlasti dejstva, da je bil sporni sklep sprejet v zelo pozni fazi izjemno dolgega upravnega postopka ter dve leti po izdaji obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah. Nasprotno pa naj bi Splošno sodišče s sklicevanjem na široka pooblastila Komisije za preiskavo potrdilo njeno stališče, ne da bi preverilo, ali je pojasnila ponderiranje in presojo upoštevanih elementov.
- 53 V tem okviru naj bi poleg tega Splošno sodišče v točki 73 te sodbe napačno uporabilo pravo s tem, da se je po analogiji oprlo na sodno prakso, ki izhaja iz sodbe Splošnega sodišča z dne 30. septembra 2003, Atlantic Container Line in drugi/Komisija, (T-191/98 in od T-212/98 do T-214/98, EU:T:2003:245), in ugotovilo, da člen 18(2) in (3) Uredbe št. 1/2003 Komisiji ne nalaga nobene obveznosti glede tega, kdaj lahko pošlje zahteve po informacijah, kar naj bi v praksi povzročilo, da je Komisiji prepuščena svoboda, da preiskave glede podjetij opravlja na tak način in tako dolgo, kot želi, v nasprotju z načeli nujnosti, sorazmernosti in dobrega upravljanja, z besedilom in namenom uvodne izjave 23 in člena 18 te uredbe ter s sodbo z dne 10. marca 2016, HeidelbergCement/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2016:149).
- 54 Pritožnici z drugim delom tretjega pritožbenega razloga trdita, da je Splošno sodišče v točkah 85, 88 in 127 izpodbijane sodbe izkrivilo dokaze, ker je napačno razlagalo, prvič, vrsto podatkov, ki so bili zabeleženi v njihovem internem računovodskem sistemu, in podatke, na katere se je Komisija oprla pri analizi razmerja „cena-stroški“ v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, in drugič, očitke v zvezi z metodo, uporabljeno v tem obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 55 Poleg tega pritožnici grajata ugotovitve Splošnega sodišča v zvezi s tem, ali je bilo Komisiji potrebno zahtevati informacije v zvezi z obdobji pred in po obdobju kršitve. Pritožnici v zvezi s tem Splošnemu sodišču na eni strani očitata, da je v točki 86 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo, ker je za obravnavani primer po analogiji uporabilo sodbo Splošnega sodišča z dne 22. marca 2012, Slovak Telekom/Komisija (T-458/09 in T-171/10, EU:T:2012:145, točka 51), da bi ugotovilo, da je bilo Komisiji potrebno zahtevati informacije v zvezi z obdobjem pred obdobjem kršitve, da bi natančneje opredelila okoliščine, v katerih je bilo nato ravnanje opravljeno v obdobju kršitve. Po mnenju pritožnic je bilo namreč dejansko stanje, obravnavano v zadnji navedeni sodbi in v njej navedeni sodni praksi, pri katerem je šlo za sklepe, ki so bili sprejeti pred obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah in katerih namen je bil določiti okoliščine, v katerih je prišlo do kršitvenega ravnanja, drugačno od dejanskega stanja v obravnavani zadevi.
- 56 Na drugi strani pritožnici izpodbijata ugotovitve Splošnega sodišča iz točk 87 in 90 izpodbijane sodbe, da je Komisija upravičeno zahtevala podatke za leto 2008 in za poslovno leto 2013. V zvezi s tem zatrjujeta, da v izpodbijani sodbi ni obrazložitve v zvezi s temi ugotovitvami, ker naj Splošno sodišče ne bi dokazalo upoštevnosti teh podatkov za presojo zatrjevane kršitve.

- 57 Pritožnici s tretjim delom tretjega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču najprej očitata, da v točkah od 99 do 111 izpodbijane sodbe ni pravno zadostno obrazložilo, zakaj so bile informacije, zahtevane s spornim sklepom, potrebne, da bi Komisija lahko opredelila očitke, navedene v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 58 Dalje, pritožnici menita, da je Splošno sodišče zlasti v točkah 98, 99 in 188 izpodbijane sodbe napačno ugotovilo dejansko stanje in izkrivilo dokaze s tem, da je ugotovilo, da je Komisija potrebovala dodatne podatke, da bi ponovno določila cene, ki sta jih plačali, da bi odgovorila na očitke iz njunega odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Glede na pojasnila, ki sta jih pritožnici predložili v tem odgovoru, naj namreč ti podatki ne bi bili za to niti potrebni niti koristni.
- 59 Nazadnje, pritožnici izpodbijata dejanske ugotovitve Splošnega sodišča iz točk od 105 do 107 izpodbijane sodbe, da je treba sklicevanje v spornem sklepu na prilogo k odgovoru na predhodno zahtevo po informacijah razumeti tako, da ju poziva k predložitvi enakovrstnih podatkov, pri čemer ponovno trdita, da je Komisija s tem sklicevanjem od njiju zahtevala, naj ponovno opravita računovodsko delo, da bi lahko ponovno revidirala njune računovodske izkaze. Splošno sodišče naj bi zato napačno uporabilo pravo tudi s tem, da je štelo, da so bile zahtevane informacije povezane z domnevno kršitvijo, kar naj bi bilo poleg tega potrjeno z dodatnim obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 60 Komisija meni, da je treba prvi, drugi in tretji del tretjega pritožbenega razloga zavreči kot nedopustne. Pritožnici naj namreč ne bi dovolj natančno navedli dokazov, ki naj bi bili izkrivljeni, niti dokazali napak pri presoji, ki naj bi vodile do takega izkrivljanja, niti podkrepili svojih trditev, da izpodbijana sodba ni obrazložena. Nasprotno, pritožnici naj bi zgolj ponavljali argumente, ki so bili navedeni pred Splošnim sodiščem, da bi dosegli ponovno preučitev teh argumentov. Poleg tega Komisija trdi, da so ti deli tretjega pritožbenega razloga vsekakor neutemeljeni.
- 61 Pritožnici v repliki v bistvu ponavljata argumente, navedene v pritožbi, in trdita, da sta dokazali napake, ki jih je Splošno sodišče storilo pri presoji argumentov, navedenih na prvi stopnji, in dejstev obravnavane zadeve.

– *Presoja Sodišča*

- 62 Pritožnici s prvim, drugim in tretjim delom tretjega pritožbenega razloga, ki jih je treba preučiti skupaj, poskušata dokazati, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo in napačno ugotovilo dejansko stanje, izkrivilo s tem povezane dokaze ter izpodbijane sodbe ni zadostno obrazložilo s tem, da je ugotovilo, prvič, da sporni sklep ni spremenil okvira opravljene preiskave, kot je bil opredeljen v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, drugič, da je bila Komisija zakonito pristojna zahtevati informacije, ki se nanašajo na obdobja zunaj tega okvira, in tretjič, da so bile informacije, zahtevane s tem sklepom, potrebne.
- 63 Kar pa na prvem mestu zadeva zatrjevano napačno ugotovljeno dejansko stanje in izkrivljanje dokazov, ki naj bi ju storilo Splošno sodišče in ki sta obravnavana v točkah 51, 54, 58 in 59 te sodbe, je treba navesti, da pritožnici zgolj navajata ta dejstva in te dokaze, ki naj bi jih Splošno sodišče izkrivilo, tako da v bistvu ponavljata svojo presojo teh dejstev in dokazov, ki sta jo navedli na prvi stopnji, nista pa predložili nobenega elementa, iz katerega bi bile očitno razvidne napake pri analizi, ki naj bi Splošno sodišče privedle do takega izkrivljanja, niti dokazali, da je to sodišče očitno prekoračilo meje razumne presoje navedenih dokazov.
- 64 Zato je treba v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah od 42 do 45 te sodbe, v delu, v katerem je namen prvega, drugega in tretjega dela tretjega pritožbenega razloga dokazati, da je Splošno sodišče napačno ugotovilo dejansko stanje in izkrivilo s tem povezane dokaze, te dele zavreči kot očitno nedopustne.

- 65 Kar na drugem mestu zadeva utemeljenost preostanka teh delov tretjega pritožbenega razloga, ki je dopusten, je treba navesti, da se z njim v bistvu izpodbija presoja Splošnega sodišča glede potrebnosti informacij, zahtevanih s spornim sklepom, z vidika njihovega vsebinskega in časovnega obsega, tako da se temu sodišču očitata napačna uporaba prava in neobrazložitev izpodbijane sodbe.
- 66 V zvezi s tem je treba najprej navesti, da je Sodišče na eni strani presodilo, da je obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah procesni in pripravljalni dokument, ki za zagotovitev učinkovitega izvajanja pravice do obrambe opredeljuje predmet upravnega postopka, ki ga je uvedla Komisija, in tako preprečuje, da bi se ta sklicevala na druge očitke v sklepu, s katerim se zadevni postopek konča. Zato je za to obvestilo značilno, da je začasno in da lahko presoja, ki jo Komisija pozneje opravi na podlagi pripomb, ki so ji jih v odgovor poslale stranke, in drugih ugotovitev o dejstvih, pripelje do drugačnih sklepov. Komisija mora namreč upoštevati dejavnike, ki izhajajo iz celotnega upravnega postopka, da bi bodisi odstopila od očitkov, ki ne bi bili utemeljeni, bodisi izboljšala ali dopolnila – glede dejanskega stanja in prava – svojo argumentacijo za utemeljitev očitkov, ki jih navede (sodba z dne 24. septembra 2009, Erste Group Bank in drugi/Komisija, C-125/07 P, C-133/07 P in C-137/07 P, EU:C:2009:576, točki 310 in 311).
- 67 Iz tega izhaja, da Komisija ni zavezana s presojo dejstev ali pravno presojo, ki izhajata iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah. Nasprotno, svoj dokončni sklep mora obrazložiti z dokončnimi presojami, ki temeljijo na rezultatih celotne preiskave, kot so ti podani na dan zaključka formalnega postopka preiskave, ne da bi morala pojasniti morebitne razlike, ki obstajajo glede na njenečasne presoje iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej v tem smislu sklep z dne 18. junija 1986, British American Tobacco in Reynolds Industries/Komisija, 142/84, neobjavljen, EU:C:1986:250, točka 15, in sodbo z dne 17. novembra 1987, British American Tobacco in Reynolds Industries/Komisija, 142/84 in 156/84, EU:C:1987:490, točka 70).
- 68 Na drugi strani je Sodišče pojasnilo, da lahko Komisija zahteva le predložitev informacij, ki ji lahko omogočijo preveritev domnevnih kršitev, zaradi katerih je upravičeno opraviti preiskavo in ki so navedene v zahtevi po informacijah (sodba z dne 10. marca 2016, HeidelbergCement/Komisija, C-247/14 P, EU:C:2016:149, točka 23).
- 69 Glede na široka pooblastila za preiskavo, ki jih ima Komisija na podlagi Uredbe št. 1/2003, mora Komisija sama presoditi, ali je informacija potrebna, da se lahko odkrije kršitev pravil o konkurenci. Četudi že razpolaga z indici ali celo dokazi o obstoju kršitve, lahko Komisija legitimno oceni, da je potrebno zahtevati dodatne informacije, ki ji bodo omogočile boljše opredeliti obseg kršitve in določiti trajanje kršitve ali krog vpletenih podjetij (glej v tem smislu sodbi z dne 18. oktobra 1989, Orkem/Komisija, 374/87, EU:C:1989:387, točka 15, in z dne 22. oktobra 2002, Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603, točka 78).
- 70 Glede nadzora, ki ga izvaja sodišče Unije nad presojo Komisije v zvezi s potrebnostjo informacij, je Sodišče presodilo, da je treba to potrebnost presojati glede na cilj, naveden v zahtevi po informacijah, in sicer sum glede kršitve, ki ga Komisija namerava preveriti (glej v tem smislu sodbo z dne 10. marca 2016, HeidelbergCement/Komisija, C-247/14 P, EU:C:2016:149, točki 24 in 25). Zahteva po povezanosti med zahtevo po informacijah in domnevno kršitvijo je izpolnjena, če lahko Komisija ob izdaji zahteve razumno domneva, da so te informacije take, da ji bodo pomagale pri ugotavljanju obstoja te kršitve (glej v tem smislu sodbo z dne 19. maja 1994, SEP/Komisija, C-36/92 P, EU:C:1994:205, točka 21).
- 71 V obravnavani zadevi je treba najprej navesti, da Splošno sodišče v točki 62 izpodbijane sodbe ni napačno uporabilo prava s tem, da je najprej opozorilo na sodno prakso Sodišča, navedeno v točkah 69 in 70 te sodbe.
- 72 Dalje, Splošno sodišče ni napačno uporabilo prava s tem, da je v točkah od 69 do 76 izpodbijane sodbe v bistvu ugotovilo, da če so zahtevane informacije potrebne in če so v zahtevi po informacijah navedeni bistveni elementi, opredeljeni v členu 18(2) in (3) Uredbe št. 1/2003, ta določba ne omejuje pristojnosti

Komisije, da pošlje zahteve po informacijah po tem, ko je poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, saj ima Komisija pravico, da po izdaji tega obvestila nadaljuje preiskavo, zlasti da bi pridobila vsa potrebna pojasnila glede argumentov in elementov, na katere so se zadevna podjetja sklicevala v svojih odgovorih na to obvestilo, ne da bi to povzročilo nezakonitost teh zahtev ali samo po sebi zanikalo potrebnost zahtevanih informacij.

- 73 Iz sodne prakse, navedene v točkah 66, 67 in 69 te sodbe, namreč izhaja, da Komisija, ker je obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah začasni akt, ki se lahko spremeni, ni vezana na presojo dejstev iz tega obvestila. Nasprotno, to presojo mora oceniti na podlagi elementov, ki izhajajo iz celotne preiskave in zlasti iz stališč, ki so jih predložile stranke, da bi prilagodila in dopolnila svojo argumentacijo v utemeljitev očitkom, ki jih navede. Komisija ima zato pravico zahtevati dodatne informacije v ta namen, zlasti da bi bolje opredelila obseg kršitve, če so te informacije potrebne v smislu sodne prakse, navedene v točkah od 68 do 70 te sodbe.
- 74 Nazadnje, glede potrebnosti informacij, zahtevanih s spornim sklepom, je treba poudariti, da potrebnost teh informacij izhaja iz dveh nizov ugotovitev dejanskega stanja, ki jih je Splošno sodišče opravilo v točkah 85, od 88 do 90, 98 in 99 izpodbijane sodbe, ki jih pritožnici, kot je bilo presojeno v točkah 63 in 64 te sodbe, nista uspeli ovreči.
- 75 Na eni strani je Splošno sodišče navedlo, da je Komisija zlasti na podlagi pripomb pritožnic na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah menila, da podatki, na katere se je oprla pri določitvi merila „cena-stroški“ v tem obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, ne odražajo cen, ki so jih stranke pritožnic dejansko plačevale v obdobju kršitve, zaradi načina knjiženja prihodkov, ki sta ga pritožnici uporabljali, kot sta ga opredelili v teh pripombah, in dejstva, da so bila zadevna čipovja prodajana v različnih konfiguracijah. Na drugi strani je Splošno sodišče ugotovilo, da je bil namen zahtevanih informacij, vključno s tistimi, ki so se nanašale na obdobja pred in po kršitvenem obdobju, ravno odpraviti tako razhajanje s pridobitvijo podatkov, ki verodostojno odražajo položaj v tem obdobju, da bi se določilo ustrezno merilo „cena-stroški“, saj je bilo to merilo odločilno za preveritev sumov o kršitvi pritožnic.
- 76 V teh okoliščinah Splošnemu sodišču ni mogoče očitati, da je napačno uporabilo pravo, niti da je kršilo svojo obveznost obrazložitve s tem, da je v točkah 86, 87, 91, 100 in 103 izpodbijane sodbe ugotovilo, da so bile, čeprav je Komisija poskušala na podlagi zahtevanih informacij spremeniti ali prilagoditi svojo metodologijo, zlasti zaradi pripomb pritožnic, te informacije potrebne v smislu sodne prakse, navedene v točkah od 68 do 70 te sodbe, saj je Komisija lahko razumno pričakovala, da ji bodo navedene informacije pomagale ugotoviti obstoj domnevne kršitve.
- 77 Glede na vse navedeno je treba prvi, drugi in tretji del tretjega pritožbenega razloga zavreči kot delno očitno nedopustne in zavrniti kot delno neutemeljene.

Četrty del tretjega pritožbenega razlog

– Trditve strank

- 78 Pritožnici s četrty delom tretjega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču očitata, da je napačno uporabilo pravo in storilo očitno napako pri presoji s tem, da je v točkah 108 in 109 izpodbijane sodbe, zlasti na podlagi sodbe Splošnega sodišča z dne 22. marca 2012, Slovak Telekom/Komisija (T-458/09 in T-171/10, EU:T:2012:145), kot brezpredmeten zavrnilo njun argument, da dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, sprejeto po spornem sklepu, potrjuje, da ta sklep ni bil potreben.

79 V nasprotju z zahtevami po informacijah, ki so bile predmet te sodbe, naj bi namreč to obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah le potrjevalo in nadgrajevalo argumente, ki sta jih navedli v tožbi. Navedeno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah naj bi bilo zato dodaten dokaz nepotrebnosti spornega sklepa, ki bi, če bi ga Splošno sodišče upoštevalo, to sodišče privedlo do drugačne ugotovitve.

80 Komisija tej argumentaciji nasprotuje.

– *Presoja Sodišča*

81 Četrty del tretjega pritožbenega razloga se nanaša na zatrjevano očitno napačno uporabo prava in očitno napako pri presoji, ki naj bi ju Splošno sodišče storilo v točkah 108 in 109 izpodbijane sodbe s tem, da je kot brezpredmeten zavrnilo argument pritožnic, da dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah dokazuje, da sporni sklep ni bil omejen na to, kar je potrebno za doseganje v njem navedenega cilja, ker je bilo to obvestilo sprejeto po spornem sklepu.

82 V zvezi s tem zadošča na eni strani ugotoviti, da se pritožnici le sklicujeta na očitno napako pri presoji, nikakor pa je nista dokazali. Na drugi strani je treba v zvezi z domnevno napačno uporabo prava spomniti, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je treba zakonitost akta Unije presojati glede na dejanske in pravne elemente, ki so obstajali ob sprejetju tega akta, zato akti, ki so bili sprejeti po sprejetju sklepa, ne morejo vplivati na njegovo veljavnost (sodba z dne 17. oktobra 2019, Alcogroup in Alcodis/Komisija, C-403/18 P, EU:C:2019:870, točka 45 in navedena sodna praksa).

83 Zato je treba skleniti, da Splošno sodišče ni napačno uporabilo prava s tem, da je v točki 109 izpodbijane sodbe kot brezpredmeten zavrnilo argument pritožnic, s katerim izpodbijata zakonitost spornega sklepa na podlagi akta, sprejetega po njegovem sprejetju, kot je dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

84 Četrty del tretjega pritožbenega razloga je zato treba zavrniti kot neutemeljen.

Peti del tretjega pritožbenega razloga

– *Trditve strank*

85 Pritožnici s petim delom tretjega pritožbenega razloga trdita, da Splošno sodišče ni upoštevalo vseh upoštevnihi dokazov, ker je zavrnilo vložitev njunega odgovora na dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v spis.

86 Pritožnici Splošnemu sodišču zlasti očitata, da je napačno uporabilo pravo s tem, da je štelo, da je bil tak dodatni dokaz predložen po koncu ustnega dela postopka, in da je sprejelo „očitno napačno in nezadostno razlogovanje“, da je ta dokaz zavrnilo. Pritožnici namreč trdita, da sta svoj odgovor na dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah posredovali takoj, ko je bil poslan Komisiji, in da Splošno sodišče ni utemeljilo zavrnitve ponovnega odprtja ustnega dela postopka.

87 Komisija tej argumentaciji nasprotuje.

– *Presoja Sodišča*

88 Peti del tretjega pritožbenega razloga se nanaša na napačno uporabo prava in neobrazložitev, ki naj bi ju storilo Splošno sodišče s tem, da je zavrnilo, da bi bil odgovor pritožnic na dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah uvrščen v spis kot dokaz.

- 89 V zvezi s tem je treba navesti, da Splošno sodišče nikakor ni napačno uporabilo prava in je ustrezno obrazložilo zavrnitev vložitve odgovora pritožnic na dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v spis kot dokaz. Splošno sodišče je namreč v točki 24 izpodbijane sodbe pravilno navedlo, da je bil ta odgovor vložen po koncu ustnega dela postopka, in nato ugotovilo – česar pritožnici pred Sodiščem nista izpodbijali – da ni izpolnjen nobeden od pogojev, ki so v Poslovniku Splošnega sodišča določeni za ponovno odprtje ustnega dela postopka pred tem sodiščem.
- 90 Zato je treba peti del tretjega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen in s tem zavrniti tretji pritožbeni razlog v celoti.

Četrty pritožbeni razlog: presoja sorazmernosti spornega sklepa

- 91 Pritožnici s četrty pritožbenim razlogom zatrjujeta, da je Splošno sodišče pri presoji sorazmernosti spornega sklepa večkrat napačno ugotovilo dejansko stanje in napačno uporabilo pravo ter izkrivilo s tem povezane dokaze. Ta pritožbeni razlog je sestavljen iz štirih delov.

Prvi, drugi in tretji del četrtega pritožbenega razloga

– Trditve strank

- 92 Pritožnici s prvim, drugim in tretjim delom četrtega pritožbenega razloga izpodbijata presojo Splošnega sodišča glede sorazmernosti informacij, zahtevanih s spornim sklepom.
- 93 Pritožnici s prvim delom Splošnemu sodišču očitata, da ni razumelo ali je celo prezrlo nekatera bistvena dejstva te zadeve in je izkrivilo s tem povezane dokaze. Na eni strani naj Splošno sodišče v točkah 85 in 127 izpodbijane sodbe ne bi navedlo, da Komisija v nobeni fazi preiskave, ki je privedla do obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ni zahtevala računovodskih podatkov za vsakega od sestavnih delov treh čipovij, ki so bila predmet te preiskave, čeprav naj bi Splošno sodišče v točki 85 te sodbe priznalo, da bi lahko te podatke kadar koli pridobila.
- 94 Na drugi strani naj Splošno sodišče ne bi upoštevalo dejstva, da sta pritožnici za pridobitev zahtevanih podatkov morali opredeliti, poiskati in analizirati približno 25.000 strani dokumentov, shranjenih v zunanjih skladiščnih prostorih, ki jima jih ne bi bilo treba hraniti.
- 95 Pritožnici z drugim delom izpodbijata ugotovitev Splošnega sodišča, da oblika, ki jo je Komisija predlagala za odgovor na nekatera vprašanja, ni bila zavezujoča. V zvezi s tem Splošnemu sodišču najprej očitata, da je v točki 131 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo pri razlagi sodne prakse v zvezi s pojmom „informacije“. Iz sklepnih predlogov generalnega pravobranilca N. Wahla v zadevi HeidelbergCement/Komisija (C-247/14 P, EU:C:2015:694, točki 106 in 107) naj bi namreč izhajalo, da se podjetju lahko naloži le obveznost predložitve informacij, ne pa obveznost opravljanja nalog, ki spadajo v pristojnost Komisije, kadar sestavlja spis, in da Komisiji načeloma ni dovoljeno naslovniku sklepa o zahtevi po informacijah naložiti, da mora te informacije vsekakor predložiti v posebni obliki.
- 96 Pritožnici poleg tega trdita, da je Splošno sodišče v obravnavani zadevi izkrivilo dokaze s tem, da je informacije, ki so se od njiju zahtevale, opredelilo kot dejstva ali dokumente, čeprav so bile te kvečjemu izračuni, podrobnosti, kode, hipotetične cene proizvodov, ki niso pomenile posebne finančne spodbude, dogovorjene s stranko, ter analize in razlage napovedi, ki so jih pred več leti pripravili nekdanji zaposleni.

- 97 Dalje, pritožnici izpodbijata ugotovitve Splošnega sodišča iz točk 132 in 133 izpodbijane sodbe, da formati, ki so bili v spornem sklepu predlagani za odgovor na nekatera postavljena vprašanja, niso bili zavezujoči in so bili namenjeni olajšanju njune naloge. Natančneje, v zvezi s prvo ugotovitvijo trdita, da sta bili prisiljeni izpolniti razpredelnico, priloženo k temu sklepu, ki ni bila zasnovana v običajnem okviru njunih dejavnosti, zaradi česar sta imeli težave, o katerih sta razpravljali s Komisijo.
- 98 Nazadnje pritožnici trdita, da je Splošno sodišče v točki 135 izpodbijane sodbe napačno ugotovilo, da to, da je morala Komisija predložiti smernice o tem, kako je treba odgovoriti na sporni sklep, ne more dokazati nesorazmernosti delovne obremenitve, ki jima je bila s tem naložena za odgovor na vprašanja, postavljena s spornim sklepom.
- 99 Pritožnici s tretjim delom izpodbijata ugotovitve Splošnega sodišča v zvezi z njuno obveznostjo hranjenja zahtevanih podatkov in dokumentov. Najprej, pritožnici Splošnemu sodišču v bistvu očitata, da je v točkah 87, 136, 137 in 139 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo in storilo očitno napako pri presoji s tem, da je ugotovilo, prvič, da sta morali natančne podatke o cenah in stroških hraniti od leta 2008, drugič, da je bila njuna dokumentacija v arhivih „neorganizirana“, in tretjič, da Komisija ni zahtevala drugih informacij kot tiste, do katerih sta imeli dostop samo pritožnici.
- 100 V zvezi s tem, prvič, pritožnici na eni strani navajata, da nista bili pravno zavezani hraniti kategorij podatkov, zahtevanih s spornim sklepom, in drugič, da sta za pritožbo, na podlagi katere je bila uvedena preiskava, katere zanemarljiv del je domnevna kršitev, izvedeli šele leta 2010. Dodajata, da je Komisija od njiju informacije o cenah in stroških prvič zahtevala julija 2013 in da ju je ta institucija šele julija 2014 obvestila, da se je opravljana preiskava odtlej osredotočila na zatrjevane plenilske cene. Drugič, pritožnici trdita, da njuna dokumentacija v arhivih ni bila „neorganizirana“ in da sta lahko zahtevane informacije predložili le zato, ker sta hranili dokumente, ki jih nista bili dolžni hraniti. Tretjič, pritožnici v bistvu navajata, da je iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in iz točke 145 izpodbijane sodbe razvidno, da so jima podatke, zahtevane s spornim sklepom, posredovale njune stranke, tako da bi jih Komisija lahko zahtevala od njih.
- 101 Dalje, pritožnici menita, da je Splošno sodišče s tem, da je v točki 136 in naslednjih izpodbijane sodbe ugotovilo, da so bile zahtevane informacije sorazmerne glede na delovno obremenitev, ki so jo pomenile za njiju, čeprav naj bi dejstva zadeve očitno dokazovala nasprotno, samo kršilo načelo sorazmernosti.
- 102 Nazadnje, pritožnici trdita, da je Splošno sodišče s tem, da je v točki 147 izpodbijane sodbe preučilo njuno trditev, da naj bi bilo težko posredovati informacije o dejstvih, ki se nanašajo na več let, in s tem, da je zavrnilo vložitev njunega odgovora na dodatno obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v spis, napačno uporabilo pravo in napačno ugotovilo dejansko stanje, kar je bilo preučeno v okviru preučitve prvega pritožbenega razloga in četrtega dela tretjega pritožbenega razloga.
- 103 Komisija trdi, da je treba prvi del četrtega pritožbenega razloga ter nekatere argumente, navedene v drugem in tretjem delu tega pritožbenega razloga, ki so bili predstavljeni v točkah 96, 98 in 101 te sodbe, zavreči kot nedopustne. Pritožnici naj bi namreč le ponovili argumente, ki sta jih navedli na prvi stopnji, in naj ne bi niti opredelili dokazov, ki naj bi bili izkrivljeni, niti dokazali napak, ki naj bi jih storilo Splošno sodišče. Komisija nasprotuje utemeljenosti argumentacije tožečih strank.
- 104 Pritožnici v repliki odgovarjata, da sta v pritožbi jasno določili dejstva in dokaze, ki jih je Splošno sodišče izkrivilo, ter njihov vpliv na presajo sorazmernosti spornega sklepa.

– Presoja Sodišča

- 105 Pritožnici s prvim, drugim in tretjim delom četrtega pritožbenega razloga, ki jih je treba preučiti skupaj, poskušata dokazati, da je Splošno sodišče v okviru presoje sorazmernosti informacij, ki se zahtevajo s spornim sklepom, napačno ugotovilo dejansko stanje, izkrivilo s tem povezane dokaze in izpodbijane sodbe ni obrazložilo.
- 106 Kar na prvem mestu zadeva dopustnost teh delov, je treba navesti, da je treba v delu, v katerem pritožnici z njimi Splošnemu sodišču očitata, da je napačno razlagalo nekatera dejstva, da je storilo očitne napake pri presoji, da je napačno uporabilo pravo in da je izkrivilo s tem povezane dokaze, navedene dele četrtega pritožbenega razloga v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah od 42 do 45 te sodbe, zavreči kot očitno nedopustne.
- 107 Na eni strani namreč pritožnici v zvezi z napakami pri presoji in izkrivljanjem dokazov, navedenima v točkah 93 in 96 te sodbe, te domnevne napake v zvezi z dejstvi in izkrivljanje dejstev zgolj omenjata, ne da bi jih kakor koli dokazali. Na drugi strani pritožnici v zvezi z napačno presojjo in napačno uporabo prava iz točk 98 in 101 te sodbe zgolj ponavljata argumente, ki so bili navedeni pred Splošnim sodiščem in ki temeljijo na dejstvih, ki jih je to sodišče izrecno zavrnilo, ter v bistvu izpodbijata presojjo Splošnega sodišča glede dejstev zadeve, ne da bi se pri tem sklicevali na njihovo izkrivljanje.
- 108 Na drugem mestu je treba glede utemeljenosti dopustnega dela prvega, drugega in tretjega dela četrtega pritožbenega razloga najprej ugotoviti, da je treba prvi del razumeti tako, da se z njim izpodbija dejstvo, da Splošno sodišče v okviru presoje sorazmernosti informacij, zahtevanih s spornim sklepom, ni upoštevalo delovne obremenitve, ki je bila potrebna za to, da bi se našli in analizirali dokumenti, na podlagi katerih bi bilo mogoče predložiti te informacije.
- 109 Iz točke 122 izpodbijane sodbe pa je razvidno, da je Splošno sodišče izrecno priznalo pomen te delovne obremenitve. Vendar je Splošno sodišče v točki 121 te sodbe opozorilo tudi, da je treba v skladu s sodno prakso, ki jo pritožnici ne izpodbijata, sorazmernost zahteve po informacijah presojati glede na potrebe preiskave, in da dejstvo, da taka zahteva podjetju nalaga veliko delovno obremenitev, samo po sebi ne zadošča za dokaz, da je nesorazmerna. V zvezi s tem je Splošno sodišče v točkah od 124 do 128 navedene sodbe na eni strani navedlo, da je zatrjevana praksa, ki je bila predmet opravljane preiskave, bila taka, da je upravičevala predložitev velikega števila informacij, in na drugi strani opozorilo, da so bile te informacije glede na cilj te preiskave potrebne. Splošno sodišče je zato v točki 123 iste sodbe upravičeno ugotovilo, da delovna obremenitev, potrebna za predložitev zahtevanih informacij, ni bila nesorazmerna glede na potrebe preiskave, povezane z domnevnimi kršitvami, zlasti ob upoštevanju odgovorov pritožnic na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 110 Kar dalje zadeva drugi del četrtega pritožbenega razloga, s katerim pritožnici izpodbijata presojjo Splošnega sodišča glede tega, da je bila oblika, ki jo je Komisija predlagala za odgovor na nekatera vprašanja, postavljena v spornem sklepu, nezavezujoča, je treba ugotoviti, da glede na besedilo teh vprašanj in uvodnih navedb glede odgovorov na navedena vprašanja, ki so bile priložene k temu sklepu, pritožnici nista uspeli dokazati, da je Splošno sodišče očitno preseglo meje razumne presoje navedenega sklepa v smislu sodne prakse, na katero je bilo opozorjeno v točki 44 te sodbe, s tem, da je v točkah 132 in 133 izpodbijane sodbe ugotovilo na eni strani, da iz istega sklepa nikakor ne izhaja, da je bila oblika, ki jo je Komisija predlagala za odgovor na navedena vprašanja, zavezujoča, in da pritožnici nista imeli možnosti, da to obliko prilagodita, če bi se to izkazalo za primernejše, ter na drugi strani, da je bil namen te oblike prej olajšati nalogo pritožnic.
- 111 Zato glede na to, da so ugotovitve Splošnega sodišča, navedene v točki 110 te sodbe, zadostovale za zavrnitev argumentacije pritožnic, da naložitev zavezujoče oblike odgovora na sporni sklep dokazuje, da informacije, ki se zahtevajo s tem sklepom, presegajo tisto, kar je potrebno glede na cilj preiskave, napačna uporaba prava pri razlagi sodne prakse v zvezi s pojmom „informacije“, ki naj bi jo vsebovala

točka 131 izpodbijane sodbe, tudi če bi bila dokazana, nikakor ne bi mogla povzročiti razveljavitve izpodbijane sodbe. Očitki tožečih strank v zvezi s tem so torej brezpredmetni in jih je treba zato zavrni (glej v tem smislu sodbi z dne 14. junija 2018, Makhlouf/Svet, C-458/17 P, neobjavljena, EU:C:2018:441, točka 96 in navedena sodna praksa, in z dne 14. marca 2019, Meta Group/Komisija, C-428/17 P, neobjavljena, EU:C:2019:201, točka 44).

- 112 Nazadnje, glede tretjega dela četrtega pritožbenega razloga je treba na eni strani navesti, da se v delu, v katerem se nanaša na točko 147 izpodbijane sodbe, argumenti, navedeni v utemeljitev tega dela, prekrivajo zlasti z argumenti, navedenimi v okviru četrtega dela tretjega pritožbenega razloga, in jih je zato treba zavrni iz istih razlogov, kot so razlogi, navedeni v točkah od 82 do 84 te sodbe. Na drugi strani je treba v delu, v katerem se s tretjim delom Splošnemu sodišču očita, da je napačno uporabilo pravo in storilo očitne napake pri presoji pri določitvi obsega dolžnosti pritožnic, da hranijo podatke in dokumente, zahtevane s spornim sklepom, ter obsega podatkov, ki so jima na voljo, poudariti, da ta tretji del izhaja iz napačnega razumevanja izpodbijane sodbe in ga je zato treba zavrni kot neutemeljen.
- 113 Navesti je namreč treba, da so bile ugotovitve Splošnega sodišča, ki jih pritožnici grajata, navedene v okviru – v točkah od 136 do 141 izpodbijane sodbe navedene – presoje utemeljenosti dveh argumentov, s katerima se izpodbija sorazmernost zahtevanih informacij. Ta argumenta se nanašata na praktične težave, ki naj bi jih pritožnici imeli pri zbiranju nekaterih od teh informacij, in na to, da sta bili prisiljeni opraviti delo za račun Komisije, da bi ponovno preučili dokumente, ki jih je Komisija že imela, da bi zlasti ugotovili, katere izmed navedenih informacij še niso bili predložene.
- 114 V tem okviru na eni strani Splošno sodišče v točkah 136 in 137 izpodbijane sodbe ni presojalo zatrjevane obveznosti pritožnic, da hranita podatke ali dokumente. Nasprotno, Splošno sodišče je priznalo, da podjetjem načeloma ni mogoče naložiti obveznosti, da Komisiji predložijo dokumente, ki jih nimajo več in ki jih niso več pravno zavezana hraniti, menilo pa je, da bi morali pritožnici, vsaj od prvih zahtev po informacijah, ki jih je Komisija poslala junija 2010, ravnati z večjo skrbnostjo in sprejeti vse ustrezne ukrepe, da bi ohranili dokaze, ki bi jih razumno lahko imeli. Splošno sodišče poleg tega ni ugotovilo – ne da bi pritožnici to izpodbijali – da je bila njuna dokumentacija v arhivih „neorganizirana“, temveč da način, kako jo hranita, ni upošteven za presajo sorazmernosti spornega sklepa.
- 115 Na drugi strani je treba šteti, da se z ugotovitvijo Splošnega sodišča v točki 139 izpodbijane sodbe, da iz tega sklepa ne izhaja, da Komisija zahteva druge informacije od tistih, do katerih imata dostop samo pritožnici, ne namerava navesti, da zahtevanih informacij niso mogle posredovati stranke pritožnic, temveč izključiti, da je Komisija te informacije v celoti imela, tako da sama ni mogla opraviti te analize.
- 116 Glede na vse navedeno je treba prvi, drugi in tretji del četrtega pritožbenega razloga zavreči kot delno očitno nedopustne ter zavrni kot delno brezpredmetne in neutemeljene.

Četrty del četrtega pritožbenega razloga

– Treditve strank

- 117 Pritožnici s četrty delom četrtega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču očitata, da je v točkah od 150 do 159 izpodbijane sodbe s tem, da je ugotovilo, da je znesek periodične denarne kazni, določen v členu 2 spornega sklepa, sorazmeren, napačno uporabilo pravo.

118 Pritožnici trdita, da sta bili dejansko prisiljeni odgovoriti na ta sklep, sicer bi morali plačati izjemno visoko periodično denarno kazen, in da je glede na težave, ki sta jih imeli pri izpolnjevanju obsežnih zahtev iz navedenega sklepa, obstajalo konkretno tveganje, da se bo ta grožnja uresničila, tako da njun predlog za razglasitev ničnosti te določbe zaradi kršitve načela sorazmernosti ni bil prezgoden.

119 Komisija tej argumentaciji nasprotuje.

– *Presoja Sodišča*

120 Četrty del četrtega pritožbenega razloga se nanaša na to, da naj bi Splošno sodišče s tem, da je kot nedopustno zavrglo argumentacijo v zvezi z nesorazmernostjo zneska periodične dnevne denarne kazni, določene v členu 2 spornega sklepa, napačno uporabilo pravo.

121 Kot pa je presodilo Sodišče, določitev periodičnih denarnih kazni na podlagi člena 24 Uredbe št. 1/2003 nujno obsega dve fazi. Komisija s prvim sklepom, sprejetim na podlagi člena 24(1) te uredbe, naloži periodično denarno kazen. Ker celotni znesek periodične denarne kazni ni določen, tega sklepa ni mogoče izvršiti. Ta znesek je mogoče dokončno določiti le z novim sklepom, ki je pozneje sprejet na podlagi člena 24(2) navedene uredbe (glej v tem smislu sodbo z dne 21. septembra 1989, Hoechst/Komisija, 46/87 in 227/88, EU:C:1989:337, točka 55).

122 Zato Splošno sodišče ni napačno uporabilo prava s tem, da je v točkah 155 in 156 izpodbijane sodbe najprej ugotovilo, da je sklep iz člena 24(1) Uredbe št. 1/2003, ker pomeni le fazo postopka, na koncu katerega Komisija lahko sprejme sklep, s katerim dokončno določi celotni znesek periodične denarne kazni in ki je torej izvršilni naslov, v tem postopku predhoden in zato nima zavezujočih pravnih učinkov. Nato je Splošno sodišče, potem ko je navedlo, da je bila s spornim sklepom naložena periodična denarna kazen v smislu te določbe, česar pritožnici tudi ne izpodbijata, v točkah 157 in 158 te sodbe lahko upravičeno ugotovilo, da člen 2 tega sklepa nima zavezujočih pravnih učinkov.

123 Zato je Splošno sodišče nazadnje tudi v točki 159 navedene sodbe upravičeno ugotovilo, da se argumentacija pritožnic v zvezi z nesorazmernostjo zneska periodične denarne kazni, določene v tem členu, ne nanaša na izpodbojni akt in je zato nedopustna. Iz ustaljene sodne prakse Sodišča namreč izhaja, da so izpodbojni akti načeloma ukrepi, ki dokončno določajo stališče institucije, organa, urada ali agencije Unije ob koncu upravnega postopka in katerih namen je ustvariti zavezujoče pravne učinke, ki lahko posežejo v interese tožeče stranke, razen zlasti vmesnih ukrepov, katerih cilj je priprava dokončnega sklepa in ki nimajo takih učinkov (sodba z dne 25. junija 2020, Satcem/KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, točka 70 in navedena sodna praksa).

124 V teh okoliščinah je treba četrty del četrtega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen in s tem zavrniti četrty pritožbeni razlog v celoti.

Peti pritožbeni razlog: napačna uporaba pravil v zvezi z dokaznim bremenom

Trditve strank

125 Pritožnici s petim pritožbenim razlogom Splošnemu sodišču očitata, da je s tem, da je zavrnilo njun tožbeni razlog, ki se je nanašal na neupravičeno obrnitev dokaznega bremena, napačno uporabilo pravila o dokaznem bremenu v zvezi s kršitvami člena 102 PDEU.

126 Pritožnici na eni strani izpodbijata ugotovitve Splošnega sodišča iz točk 173 in 174 izpodbijane sodbe, da Komisija ni želela revidirati njunih računovodskih izkazov, temveč dobiti na razpolago elemente, potrebne za upoštevanje očitkov, ki sta jih navedli v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, in da Komisija s tem od pritožnic ni zahtevala, naj opravita naloge za njen račun. Pritožnici

v zvezi s tem trdita, da zahtevane informacije niso bile niti upoštevne niti potrebne in da Splošno sodišče ni odgovorilo na vprašanje, ali je Komisija s spornim sklepom od njiju zahtevala, da izpolnita naloge, ki so del sestave spisa in zato spadajo v pristojnost te institucije. Pritožnici namreč trdita, da je bilo s tem, da se je od njiju zahtevalo, naj preverita vse svoje računovodske izkaze, s tem sklepom dejansko „eksternalizirana“ priprava novega spisa, ne da bi bilo to potrebno, da bi Komisija lahko odgovorila na njune argumente.

- 127 Na drugi strani pritožnici menita, da ugotovitev Splošnega sodišča iz točke 175 izpodbijane sodbe, da je Komisija z navedenim sklepom od njiju zahtevala le, naj predložita dokumente, ki potrjujejo njuno trditev, da sta ravnali na podlagi upoštevne sodne prakse in smernic te institucije, ni zadostno obrazložena, in ponavljata, da je navedena institucija z istim sklepom od njiju zahtevala, naj dokažeta, da sta ravnali zakonito, kar naj bi pomenilo „nedopustno“ obrnitev dokaznega bremena.
- 128 Komisija tej argumentaciji nasprotuje.

Presoja Sodišča

- 129 Pritožnici s petim pritožbenim razlogom Splošnemu sodišču očitata, da je napačno zavrnilo četrto tožbeni razlog, ki se je nanašal na obrnitev dokaznega bremena, ker naj bi Komisija od njiju zahtevala, da opravita naloge, ki spadajo v njeno pristojnost.
- 130 Kar na prvem mestu zadeva argumente, navedene za izpodbijanje točk 173 in 174 izpodbijane sodbe, je treba na eni strani poudariti, da ti točki napotujeta na analizo, ki jo je Splošno sodišče opravilo v točkah 106 in 107 ter od 138 do 140 izpodbijane sodbe v okviru preizkusa prvega in drugega tožbenega razloga, ki sta se nanašala na potrebnost in sorazmernost informacij, zahtevanih s spornim sklepom, to je analizo, ki je pritožnici s tretjim in četrtem pritožbenim razlogom nista uspeli izpodbiti. Na drugi strani je treba navesti, da ti argumenti v bistvu temeljijo na istih ugotovitvah, kot so te, ki so bile navedene in zavrnjene v okviru preučitve tretjega dela tretjega pritožbenega razloga in tretjega dela četrtega pritožbenega razloga. Navedene argumente je zato treba prav tako zavrniti kot neutemeljene.
- 131 Na drugem mestu je treba glede argumentacije, da naj ugotovitev, navedena v točki 175 izpodbijane sodbe – da Komisija od pritožnic ni zahtevala, naj dokažeta, da sta ravnali zakonito – ne bi bila obrazložena, navesti, da pritožnici s to argumentacijo dejansko izpodbijata presojo Splošnega sodišča v zvezi z vsebino spornega sklepa, ne da bi zatrjevali njegovo izkrivljanje. Vendar pa le ponavljata argumentacijo, ki sta jo na prvi stopnji navedli v okviru četrtega tožbenega razloga in ki temelji na razlagi tega sklepa, ki jo je Splošno sodišče izrecno zavrnilo. Zato je treba v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah od 42 do 45 te sodbe, to argumentacijo zavreči kot očitno nedopustno.
- 132 V teh okoliščinah je treba peti pritožbeni razlog zavreči kot delno očitno nedopusten in zavrniti kot delno neutemeljen.

Šesti pritožbeni razlog: presoja kršitve privilegija zoper samoobtožbo

Trditve strank

- 133 Pritožnici s šestim pritožbenim razlogom Splošnemu sodišču očitata, da je pri presoji petega tožbenega razloga, ki se je nanašal na kršitev privilegija zoper samoobtožbo, napačno uporabilo pravo in napačno ugotovilo dejansko stanje, izkrivilo s tem povezane dokaze ter ni navedlo obrazložitve.
- 134 Najprej, pritožnici trdita, da točka 186 izpodbijane sodbe, v kateri je Splošno sodišče uvodoma navedlo, da pritožnici to kršitev navajata zgolj abstraktno, vsebuje napake, kot naj bi bilo razvidno iz argumentov, ki sta jih navedli na prvi stopnji.

- 135 Dalje, pritožnici navajata, da iz istih razlogov, kot so navedeni v zvezi s točko 175 te sodbe, ugotovitev Splošnega sodišča iz točke 190 navedene sodbe, da s spornim sklepom pritožnicama ni bilo naloženo, naj opravita presoje, ki bi privedle do tega, da bi priznali, da sta ravnali v nasprotju s členom 102 PDEU, ni zadostno obrazložena.
- 136 Nazadnje, pritožnici trdita, da je Splošno sodišče z ugotovitvijo iz točke 192 izpodbijane sodbe, s katero je zavrnilo njuno argumentacijo, da sporni sklep pomeni kršitev privilegija zoper samoobtožbo, ker ju zavezuje k predložitvi dokumentov, ki jih ni mogoče opredeliti za „predhodno obstoječe“, napačno uporabilo pravo in napačno ugotovilo dejansko stanje.
- 137 Natančneje, Splošno sodišče naj bi na eni strani napačno uporabilo pravo pri razlagi sodbe z dne 28. aprila 2010, Amann Collins Söhne in Cousin Filterie/Komisija (T-446/05, EU:T:2010:165, točka 328), s tem, da je ugotovilo, da zahteva za predložitev dokumenta, ki ga ni mogoče opredeliti za „predhodno obstoječega“, privilegija zoper samoobtožbo ne krši nujno, medtem ko naj bi bilo v tej sodbi navedeno le, da zgolj obveznost odgovoriti na izključno dejanska vprašanja ne more biti v nasprotju s pravico do obrambe ali s pravico do poštenega sojenja.
- 138 Na drugi strani naj bi točka 192 izpodbijane sodbe temeljila na napačno ugotovljenem dejanskem stanju, ker naj bi Komisija s spornim sklepom od pritožnic zahtevala, naj predložita informacije, ki jih ni mogoče opredeliti za dejstva ali dokumente, ter naj dokažeta, da sta sprejeli proaktivne ukrepe za izpolnitev zahtev iz pravil Unije o konkurenci, neobstoj takega dokaza pa naj bi kazal na to, da nista spoštovali svoje obveznosti.
- 139 Komisija trdi, da je treba argumente, uveljavljane v zvezi s točkama 186 in 192 izpodbijane sodbe ter navedene v točkah 134 in 138 te sodbe, ker sta pritožnici zgolj napotili na argumente, ki sta jih navedli pred Splošnim sodiščem, zavreči kot nedopustne, šesti pritožbeni razlog pa v preostalem zavrnil kot neutemeljen. Pritožnici v repliki odgovarjata, da so ti argumenti dopustni prav zaradi te napotitve.

Presoja Sodišča

- 140 Pritožnici s šestim pritožbenim razlogom trdita, da je Splošno sodišče v okviru presoje zatrjevane kršitve privilegija zoper samoobtožbo, ki naj bi jo storila Komisija, napačno ugotovilo dejansko stanje in napačno uporabilo pravo, izkrivilo s tem povezane dokaze in ni navedlo obrazložitve.
- 141 V zvezi z dopustnostjo tega pritožbenega razloga iz sodne prakse, navedene v točkah od 42 do 45 te sodbe, izhaja, da je treba, ker argumentacija v zvezi s točko 186 izpodbijane sodbe temelji le na argumentih, navedenih na prvi stopnji, na katere pritožnici zgolj napotujeta, to argumentacijo zavreči kot očitno nedopustno. Enako velja za argumentacijo, da naj bi Splošno sodišče v točki 192 izpodbijane sodbe napačno ugotovilo dejansko stanje, ker na eni strani ta argumentacija temelji na istih ugotovitvah, kot so te, ki so navedene v točki 96 te sodbe in ki so v točki 107 te sodbe zavržene kot nedopustne, ter ker na drugi strani pritožnici izpodbijata presojo Splošnega sodišča v zvezi z vsebino spornega sklepa, ne da bi se sklicevali na njeno izkrivljanje.
- 142 V zvezi z utemeljenostjo dopustnega dela navedenega pritožbenega razloga je treba najprej opozoriti, da v skladu z uvodno izjavo 23 Uredbe št. 1/2003, kadar podjetja upoštevajo sklep Komisije, ne smejo biti prisiljena k priznanju storjene kršitve, vsekakor pa morajo odgovoriti na dejanska vprašanja in zagotoviti dokumente, tudi ko je tako informacijo mogoče uporabiti proti njim ali proti drugemu podjetju kot dokazno gradivo za obstoj kršitve.
- 143 V tej uvodni izjavi je v bistvu povzeta ustaljena sodna praksa Sodišča, v skladu s katero lahko Komisija od podjetja zahteva, da ji predloži vse potrebne informacije o dejstvih, ki jih lahko pozna, in ji po potrebi pošlje s tem povezane dokumente, ki jih ima, tudi če je te dokumente mogoče uporabiti zoper

to ali kako drugo podjetje kot dokaz obstoja protikonkurenčnega ravnanja. Čeprav Komisija temu podjetju ne more naložiti obveznosti, naj predloži odgovore, s katerimi bi bilo prisiljeno priznati obstoj kršitve, za katere dokaz je pristojna Komisija, se navedeno podjetje kljub temu ne more izogniti zahtevam za predložitev dokumentov iz razloga, da bi se bilo, če bi te zahteve izpolnilo, prisiljeno samo obtožiti (glej v tem smislu sodbi z dne 18. oktobra 1989, Orkem/Komisija, 374/87, EU:C:1989:387, točke 27, 34 in 35, in z dne 29. junija 2006, Komisija/SGL Carbon, C-301/04 P, EU:C:2006:432, točke od 41 do 44 in 48).

- 144 Kar na prvem mestu zadeva argumentacijo v zvezi z zatrjevano neobrazložitvijo ugotovitve iz točke 190 izpodbijane sodbe, da Komisija s tem, da je od pritožnic zahtevala, naj predložita dokumente, ki potrjujejo njuno trditev, da sta ravnali na podlagi upoštevne sodne prakse in smernic Komisije, pritožnicama ni naložila, naj opravita presoje, ki bi privedle do tega, da bi priznali, da sta ravnali v nasprotju s členom 102 PDEU, je treba navesti, da ta argumentacija temelji na istih očitkih, kot so ti, navedeni v zvezi s točko 175 izpodbijane sodbe, in jo je zato treba iz istih razlogov, kot so ti, navedeni v točki 131 te sodbe, zavrniti.
- 145 Vsekakor je treba navesti, da je Splošno sodišče pravno zadostno obrazložilo ugotovitev iz točke 190 izpodbijane sodbe. Splošno sodišče je namreč najprej v točkah 180, 182 in 183 izpodbijane sodbe opozorilo na sodno prakso, navedeno v točki 143 te sodbe. Dalje, Splošno sodišče se je oprlo zlasti na svojo sodno prakso in je iz nje v točkah 184 in 185 izpodbijane sodbe izpeljalo, prvič, da mora sodišče Unije v primeru izpodbijanja obsega vprašanja, postavljenega v zahtevi po informacijah, preveriti, ali bi odgovor za naslovnik dejansko pomenil priznanje storitve kršitve, in drugič, da za odgovore, ki so izključno faktični, načeloma ni mogoče šteti, da bi lahko naslovnik prisilil k priznanju te kršitve. Splošno sodišče je torej na podlagi zgoraj navedene sodne prakse, ki je pritožnici poleg tega ne izpodbijata, v točkah 187 in 190 izpodbijane sodbe lahko ugotovilo, da s predložitvijo informacij, zahtevanih s spornim sklepom – ker so te informacije povsem faktične in jih obsega zlasti zahteva za predložitev internih dokumentov – pritožnicama ni bilo naloženo, da opravita presoje, ki bi privedle do tega, da bi priznali, da sta ravnali v nasprotju s členom 102 PDEU,
- 146 Kar na drugem mestu zadeva argumentacijo, da naj bi Splošno sodišče v točki 192 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo, je treba poudariti, da je Splošno sodišče pravilno razlagalo sodno prakso, ki izhaja iz sodbe z dne 28. aprila 2010, Amann Collins Söhne in Cousin Filterie/Komisija (T-446/05, EU:T:2010:165, točka 328), tako da v delu, v katerem je izključilo, da bi se lahko z obveznostjo predložitve prej obstoječih dokumentov kršila pravica do obrambe, te sodne prakse *a contrario* ni mogoče razlagati tako, da pomeni, da vsaka zahteva za predložitev dokumenta, ki ga ni mogoče opredeliti za predhodno obstoječega, nujno pomeni kršitev teh pravic, zlasti privilegija zoper samoobtožbo.
- 147 Iz sodne prakse, navedene v točki 143 te sodbe, namreč izhaja, da se lahko podjetje izogne obveznosti posredovanja vseh potrebnih informacij v smislu sodne prakse, navedene v točkah od 68 do 70 te sodbe, le če bi morale predložiti odgovore, s katerimi bi bilo prisiljeno priznati obstoj kršitve. V obravnavani zadevi je Splošno sodišče menilo – ne da bi pritožnici to ugotovitev izpodbijali – da ni bilo tako, ker pritožnici nista navedli nobenega konkretnega argumenta, s katerim bi bilo mogoče dokazati, da bi to, da sta bili za odgovor na vprašanja Komisije prisiljeni formalizirati zahtevane dejanske podatke v dokumentu, katerega namen je bil Komisiji olajšati razumevanje teh podatkov, samo po sebi lahko pomenilo kršitev privilegija zoper samoobtožbo.
- 148 V teh okoliščinah je treba šesti pritožbeni razlog zavreči kot delno nedopusten in zavrniti kot delno neutemeljen.
- 149 Ker so bili vsi pritožbeni razlogi zavrnjeni, je treba pritožbo v celoti zavrniti.

Stroški

- 150 Člen 184(2) Poslovnika Sodišča določa, da če pritožba ni utemeljena, Sodišče odloči o stroških. V skladu s členom 138(1) tega poslovnika, ki se v pritožbenem postopku uporablja na podlagi člena 184(1) tega poslovnika, se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki.
- 151 Ker je Komisija predlagala, naj se družbama Qualcomm in Qualcomm Europe naloži plačilo stroškov, in ker ti s pritožbenimi razlogi nista uspeli, se jima naloži plačilo stroškov postopka s pritožbo.

Iz teh razlogov je Sodišče (osmi senat) razsodilo:

1. Pritožba se zavrne.

2. Qualcomm Inc. in Qualcomm Europe Inc. se naloži plačilo stroškov.

Podpisi